

גאוואלדיגע רעיונות

פרשת שמות תשפ"ג, עלון מס' 468

צו קויפן איינער פון דער מחבר'ס ספרים, און באשטעלן אז עס זאל אנקומען ביי דיין טיר, ביטע שיק אן אימייל צו:

valt3285@gmail.com

אדער קענט איר קוקן ביי:

<https://amzn.to/3eyh5xP>

(וואו איר קענט אויך זעהן די באריכטן)

מיר פארשפרייטן הערליכע דברי תורה איבער דעם גלאָב

קאנאדע • טשילע • טשיינא • טשעכיי • ענגלאנד • פראַנקרייך • דייטשלאַנד • גיבראַלטאַר • האַלאַנד • בראזיל • ארגענטינע • עסטרייך • אויסטראַליע • בעלגיע
אונגארן • אינדיאַ • ארץ ישראל • איטאליע • מעקסיקא • פאנאַמאַ • פוילן • רוסלאַנד • דרום אפריקע • שווייץ • אוקריינאַ • פאראייניגטע אראבער עמיראַטעס •
אַרצות הברית • ווענעזועלאַ

צו פארבינדן די טויזנטער ליינער און באקומען די גליונות בחנם, אָדער צו שיקן הערות אָדער תשובות, ביטע פארבינדט
אייך מיט הרב יהושע אַלט YALT3285@GMAIL.COM

דער גליון ווערט געליינט אין זעקס קאנטינענטן און אין איבער פערציג לענדער ארום דער וועלט.
לעילוי נשמת הרב שלום דובער בן הרב יצחק ז"ל והרב צבי בן הרב שמואל זאנוויל ז"ל

This newsletter can also be viewed at <https://bit.ly/3z9qF5E>.

דעם נוזלעטער קען מען אויך זען אויף אידיש ביי <https://bit.ly/38RvdTI>

Pour voir ou télécharger la version Française: <https://parshasheets.com/?s=Fascinating+Insights>.

אפשר לקרוא את עלון זה בעברית באתר: הורדות-עלונים/רעיונות-מדהימים-הורדות-עלונים/
<https://www.dirshu.co.il/category/>
דער מחבר ערלויבט און שטיצט סיי ווער עס וויל פארשפרייטן דעם גליון צו דעם ציבור.

פֿייערן פֿון דער ווייטן

אין 1778, האָט רבי עקיבא איגר זי"ע (1761–1837) חתונה געהאַט, בלויז 17 יאָר אַלט. צום באַדויערן, האָט רובֿ פון זיין
משפּחה, אַרײַנגערעכנט זיינע עלטערן, נישט געקענט אָנטייל נעמען אין דער חתונה. צווישן די וואָס האבן נישט געקענט
באטייליגן איז געווען זײַן פעטער, הרב וואָלף איגר (1756–1795), איינער פון די באַרימטע אידישע רבנים פון דער צייט.
אנשטאט האט ער געשיקט א בריוו, וואס איז שפעטער געדרוקט געווארן אין רבי עקיבא איגר'ס שו"ת. ער שרייבט (שו"ע
או"ח, כט), "כל ראשי העיר פרייען זיך צוזאמען אויף דער שמחה וואס איז געווען אין דיין נאמען". האט ר' עקיבא איגר
געענטפערט אויף דעם בריוו (שו"ת רעק"א, א, ל): "תודות אלה אל אדוני על הדבר אשר עשה לשמוח ביום שמחתי בפומבי
והוא אות נאמן על עזוז אהבתו, אם כי לא ידעתי על מה...." טויזענט דאנק צו מיין האר וועגן וואָס ער האָט געטאָן, צו זיין
פריילעך אויף מיין חתונה טאָג ברבים, און דאָס איז אַ זיכערער סימן פון דער כח פון זיין ליבשאפט, כאָטש איך ווייס נישט
פארוואס [ער האט אזוי געפיערט]...

אַן עהנליכע מעשה איז געשעהן מיט רבי אברהם גראַדזינסקי זצ"ל (1833–1944), דער משגיח פון דער סלאבאָדקער
ישיבה, בעת זײַן באַזוך אין וואַרשע. ער האט מיטאמאל א קוק געטאן אויף זיין זייגער און גענומען זינגען און טאַנצן. ער
האַט ערקלערט, "יעצט האָט איינער פון מיינע תלמידים חתונה געהאַט אין סלאבאָדקע. כאָטש איך קען זיך אַליין נישט
באַטייליגן אין זיין חתונה און מקיים די גרויסע מצוה פון משמח זיין א חתן, בין איך צופרידן אפילו פון דער ווייטן, ווייל איך
בין זייער צופרידן פֿאַר אים."

[תורה בשעת'ן חורבן](#)

אין איינעם פון זיינע ארטיקלען האט דער חורבן-איבערלעבער ר' מרדכי לייב גלאטשטיין געשריבן וועגן די שרעקליכע אומשטענדן פונעם מלחמה, נאכגעגאנגען מיט די ווערטער: "וואס האט אונז געגעבן די מיסטעריעזע כח זיך צו אויסהאלטן ביים לעבן, צו אטעמען ווייטער?" "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי" אויב נישט די הייליגע תורה וואס איז געווען מיין באשעפטיקונג, דעמאלטס וואלט איך געשטארבן צוליב מיינע יסורים. מיר וואלטן געשטאנען צוזאמען מיט אונזערע טייערע און אומפארגעסליכע פריינט, די גרויסע ברידער איטשע מאיר און אברומ'טשע זעמבא, צוזאמען מיט די באקאנטע רבנים פון ווארשע, רבי דוד שפרא, און ר' שמשון סטאקהאמער און מיט נאך אסאך גדולי תורה. מיר האבן געקענט האלטן שיחות תורה אין די פינסטערע נעכט. אין די גלות נעכט האט מען געלערנט גמרא, וואס די דאזיגע טייערע אידן האבן געדענקט בעל פה און האבן געקענט זאגן פון זכרון. א שטענדיגע ליכט, א נר תמיד, האט באַלויכטן זייערע טרויעריגע און דעמאָראַליזירטע הערצער, זיי האבן געגעבן האַפענונג אויף דער צוקונפֿט."

נאָכן זעהן אַ טייל פֿון די שרעקליכע גרויל און אכזריות פֿון די ביזן נאַציס, האָט ד״ר הלל זיידמאַן אָנגעשריבן אין זײַן טאַגבוך דעם 7טן סעפטעמבער 1942: „רבי מנחם זעמבא שרייבט דערווייל זײַנע חידושי תורה. ער דערציילט מיר, לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי. ער ווייזט מיר אַ תשובה אויף די מנחת חינוך, וואָס ער האט געשריבן מיט די פאלגענדע הקדמה: בעזרת ה' יתברך, אין די טעג פון גרימצארן און חורבן, וועט איר צעשטערן די שארית הפליטה פון אידישן פאלק? דעם צווייטן טאג פון סליחות. צו דיין משפט וועלן מיר זיך שטעלן היינט, ווייל מיר זענען אלע דייע קנעכט". דערנאך ווענדט ער זיך צו זיין איידעם ר' בער פון אוסטראוו צו טענה'ן אין דער לימוד. נאכדעם, אין א דיסקוסיע מיט ר' שמשון סטאקהאמער, פארברייטערט ער אויף דעם רמב"ם'ס מיינונג (בהלכות דעות) אויף די חובה צו בלייבן לעבן."

ד״ר הלל זיידמאַן האָט באַצייכנט דעם אינצידענט ווען ער איז אַרײַן אין דער שולץ פֿאַבריק פֿרייטאָג, הושענא רבה, דעם 2טן אָקטאָבער 1942: "ביי איין אַרבעטס טיש, אַפֿיציעל צו פֿאַרעכטן שײך, זיצט הרב קאַציגלאָווער, הגאון רבי יהודה אריה פרומער, געוועזענער ראש ישיבה פון ישיבת חכמי לובלין. ער איז מעגליך דא געזעסן אבער זיין מיינונג איז מיילן אוועק; די ליפן רירן זיך פסדר, ס'איז קלאָר, אַז ער לערנט תורה בעל-פה. פון צייט צו צייט שטעלט ער א פראגע פאר זיין חבר, דעם רבי'ן פון פיאסיצנה, הרב קאלונימוס קלמן שפירא, און זיי עפענען א געהיימע דיאלוג אין לימוד התלמוד, ציטירנדיג חז"ל און פוסקים. איבער דעם דאזיגן ארבעטס טיש שוועבט דער גייסט פון די ראשונים און אחרונים — ווייל די דאזיגע "שיך ארבייטער" זענען באמת גאונים און תלמידי חכמים. ווער זארגט זיך וועגן די דייטשע אויפזעערן אדער דער ס.ס. גיך פֿאַרגעסן זיי דעם שטענדיגן הונגער, די שטענדיגע פֿאַרפֿאַלגונג און אונטערדריקונג, די שטענדיגע סכנה פֿון טויט. זיי זענען שוין נישטא אין א פאבריק אין נאוואליפיע גאס 46, נאר אין לשכת הגזית אין בית המקדש ביי א זיצונג פון סנהדרין. בשעת עטליכע פאלן אין אזעלכע טרויעריגע אומשטענדן, די צדיקים שטייגן העכער אין רוחניות. בשעת איך זיך ביים טיש, באַמערק איך מיין אַלטן חבֿר משה פנחס הערץ, דער ביאלא עילוי; טראץ זיין יונגן עלטער, לויפט זיין מוח ווי א בליץ פייער וואס קען זיך נישט אפשטעלן. ווארפענדיג אלע פארזיכטיגקייטן צום ווינט, ציטירט ער אין יעדן ווינקל רמב"ם, רן'ס און תוספות. אבער עס איז דא א דרינגענדע נויטיג אים אפצוהאלטן - יעדעס מאמענט קען דאך דער ס.ס. ווידער זיך באווייזן. נעבן אים איז נאך א יונגער "ארבעטער", אברהם שלמה ראבינאוויטש, דער זון פון ניעסטאדלער רבי. נעבן אים זיצט הרב אברהם אלטער (דער רב פון פעביאניץ), הרב דוד האלבערשטאם (דער רב פון סאסנאוויטש) און הרב בלומענפעלד. ער שעמט זיך, אבער פון צייט צו צייט לייגט צו ר' ראבינאוויטש צו דער דיסקוסיע וואס זיינע שכנים פירן אויפ'ן ארבעטס טיש ביז עס דערגרייכט צום שפיץ פון די רבנים, הרב קאַזיגלאָווער און אַנדערע וואָס הערן זיך מיט חשק".

נוצן פון סודות

דער ספר החסידים (תפ"ד) זאגט אז מען האט אמאל געפרעגט א חכם צו א מענטש וואס קען די סודות פון קבלה און איז ביכולת צו פארניכטן די שונאים פון אידיש'ן פאלק און פארוואנדלען די קהילה צו זיין יראי שמים, איז ער ערלויבט זיך צו נוצן זיין מיסטישן כוח?

דער חכם האט געענטפערט אז ער טאר נאר טויטן דעם שונא אויב ער ווייסט זיכער אז קיינער פון די צאצאים - קינדער פון דעם שונא וועט נישט זיין א צדיק. פונקט אזוי האט משה רבינו געטוהן ווען ער האט דער'הרג'עט דעם מצרי, ווי עס שטייט געשריבן " ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ", משה רבינו האט זיך אַרומגעקוקט און נישט געזעהן קיין מענטשן אַרום אים - דאָס הייסט, ער האט געזעהן אז קיין צדיק וועט נישט ארויסקומען פון דער מצרי - האט ער דעמאלטס דער'הרג'עט דעם מצרי (שמות ב, יב) .

ר' אלט זכה ללמוד תחת הרה"ג מרדכי פרידלענדער זצ"ל והוסמך לרבנות על ידי הרה"ג זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל. ר' אלט הוציא ארבעה ספרים במגוון נושאים בענייני יהדות ומחשבת ישראל. כתביו מופיעים באנגלית, אידיש, עברית, גרמנית וצרפתית.